

గూంగో /gūngō/ • n. మూగ; mute; (ముఖ్యట); ముక్క; గుంగా.

- adj. మాటరాని; speechless; (స్పీచ్లెస్). వాతే ఆయేనిజెక్కొ గూంగో. మాట రాని వాడు మూగవాడు.

గూలేర్ హడక /gūlēr haḍaka/ n. తుంటి ఎముక; hip; (పైప్).

గెట్టు /gettū/ n. • పరిధి; range; (రెంఫ్స్); పరిథి; మండల.

- పొలిమేర్; boundary; (బొండర్); సరహద; సీమా. హమార్ దామేర్ గెట్టు. మా ఊరి పొలిమేర్. • సరిహద్దు; limit; (లిమిట్); సీమా; సరహద. హమార్ ఫేతారిర్ గెట్టుపర్ రూడ్ ఛ. మా చేను సరిహద్దుపై చెట్టు ఉంది. • హద్దు; హద; సీమా.
- అవధి; duration; (ద్యురెంఫ్స్); అవధి; సీమా.

గేర్ లా /gēr lām/ ముంజ కాయ.

గౌడియాం చాలేర్ /godiyāṁ cālēr/ v. పాకుట; creeping; (క్రీపింగ్). ఛ్వారా గౌడియాం చాల్స్. పాపముదట పాకుతారు.

గౌడెతాణు /godetānu/ మోకాళ్ళ దాకా.

గౌణ్ /goṇi/ n. • శీలం; character; (కెరక్షన్); శీల; స్వభావ;

చరిత్ర. గౌణ్ ఫజిక్స్. వ్యక్తిత్వం కలది.

- ప్రవర్తన; character; (కెరక్షన్); స్వభావ. వోర్ గౌణ్ రాన్ ఆచ్చు. అతని ప్రవర్తన చాలా మంచిది.
- గుణం; quality; (క్యూలటి); గుణ; స్వభావ; లక్షణ; అచ్ఛా గుణ. తార్ గౌణ్ రాన్ ఆచ్చు. నీ గుణం చాలా మంచిది.
- తీరు; attitude; (ఎటిట్యూడ్); ఢంగ. మార్ దాదార్ గౌణ్ రాన్ ఆచ్చు. మా తాత గుణం చాలా మంచిది.

గౌధి /goddhi/ n. పరుపు; bed; (బెడ్); బిస్టర్.

గౌల్చు /golcu/ n. సంకెళ్ళు; cuffs; (కఫ్స్).

గౌలాల్ రంగ్ /golāl raṅg/ n. గులాబీ రంగు; pink; (పింక్).

గౌలాల్ రంగ్ కతో మనిఱాన్ రాన్ హాన్. గులాబీ రంగు అంటే నాకు కు నచ్చినట్టు.

గౌలావరీయా /golāvarīyā/ గౌల్ల.

గౌళావో /golāvo/ v. కూడు; combine; (కొంబైన్); చావలపకా హుఆ.

గొసపాడో /gosapādō/ చిత్రహాంస,

గో /gō/ వెళ్ళాను; go; (గో). మి వోతి ఆంగజ్ గో. నేనూ అతని కంటె ముందుగా వెళ్ళాను.

గోక్ /gōk/ దాచిపెట్టడం; store; (స్టోర్). తార్ పీసా గోక్ లా. నీ డబ్బులు దాచుకో.

గోకొని /gōkoni/ v. పోలేదు; did not go; (డిడ్ నోట్ గో).

గోడియావుచాల్ /gōdiyāvū cāl/ v. పాకు; crawl; (క్రాల్); రెంగ.

గోడొ /gōdō/ n. మోకాలు; knee; (నీ); బుటనా. మార్

గోడేమా దుక్కోఛ. నా మోకాలు నొప్పిగా ఉంది.

గోద్ /gōd/ n. దత్తత్త; adoption; (అడ్సిపున్). బేటి, బేటా ఫెనిజెక్కొ దూస్రేన్ గోదేన లేలాచ. పిల్లలు లేని వారు వేరే పిల్లలను దత్తత్త తీసుకుంటారు.

గోదామ్ /gōdām/ n. గిడ్డంగి; storage; (స్టోర్జెషన్); గోదామ.

గోదావరి నంది /gōdāvari nandi/ గోదావరి నది;

Godavari; (గోడపరి). భద్రావలమె భయిన్ గోదావరి నంది జారి ఛ. భద్రావలం పక్కనుండి గోదావరి నది ప్రవహిస్తుంది.

గోదేమా /gōdemā/ n. ఒడి; lap; (లెప్). గోద; అంక; పల్లా;

అంచల; జ్ఞాలీ. యాడిగ్ గోదేమా బేటా. తల్లి ఒడిలో కొడుకు.

గోదేన లేలా /gōdēn lēlam/ v. దత్తత్త తీసుకో; adopt;

(అడ్సిప్). బేటి, బేటా ఫెనిజెక్కొ దూస్రేన్ గోదేన లేలాచ. పిల్లలు లేని వారు వేరే పిల్లలను దత్తత్త తీసుకుంటారు.

గోబర్ /gōbar/ n. వేడ; droppings; (డ్రాపింగ్స్); గోబర.

గోయి /gōyi/ n. ఉడుము; iguana; (ఇగ్వాన). గోయిమా

బలం జాదారచ. ఉడుములో బలం బాగా ఉంటుంది.

గోర్లా /gōrlā/ n. గౌరైపోతు; ram; (రెమ్).

గోర్లి /gōrlī/ n. • గౌరె; ఆడ గౌరె; sheep; (శెప్). భెడ.

గోర్పథ్చి /gōrphali/ గోర్పిచ్చుడు కాయ. గోర్ ఫిం

నొంగ్వాణ్ రాందేన లాజో. గోరు చిక్కుడు కాయను కూర కోసం తీసుకురా.

గోరి /gōri/ n. • సమాది; గోరి; tomb; (టూమ్).

గోలమ్ /gōlam/ n. తొట్టి; manger; (మేంజర్).

గోల్ /gōl/ n. దొండ కాయ; green vegetable; గ్రీన్

వెజిటబ్లీ. హమార్ ఘరేమా గోలేర్ నొంగ్వాణ్ ఫిం. మా ఇంట్లో దొండ కాయ కూర ఉంది.

గోళ్ /gōl/ n. బెల్లం; coarse brown sugar; (సీబెల్స్)

బ్రౌన్సుగర్); గ్రూడ. సాంటామాతి సక్కుర్ గోళ్ నికంళి. చెరుకు గడలనుండి చెక్కుర బెల్లం వస్తాయి.

గోళా /gōlā/ n. గుండ్రుం; round; (సౌండ్).

గోళిర రమ్చి /gōlir ramti/ గోళి ఆట.

గోసాతి చాల్ /gōsātī cāl/ బలంతో నడుచు.

ఫు

ఫుడ్ /ghad/ *n.* రాజ భవనం; king's palace; (కింగ్ పెలిన్).
హమార్ గామేమా ఫుడ్ ఫఱ. మా ఊళ్ళో రాజ భవనం ఉంది.

ఫుడి /ghadi/ *n.* • గడియారం; watch; (లోవ్); ఘడి. ఫుడి దెక్కేర ఎక్ విస్తా. సమయం చూసే ఒక వస్తువు.
• నిముషం; minute; (మినిట్). కామ్ కరెన్ ఆచ ఫుడికోని.
పని చేయటానికి మంచి నిముషం కాదు.
• కర్పు; fate; (ఫైట్); కర్మ; కామ; కర్తవ్య; కర్మవ్యాకరణ;
అంత్యక్రియా. మార్ ఫుడి ఆచ చేని. నా కర్పు బాగాలేదు.

ఫుడికెసారు /ghadikesāru/ *adj.* తాత్కాలిక; temporary;
(టెంపరరి). ఫుడికెసారు యేన లేలఁ. తాత్కాలికంగా
దీనిని తీసుకో.

ఫుడియా /ghadiyā/ *n.* • అతి తక్కువ సమయం కూడా;
moment; (మామంట్); థణ; పల. • ఒక్క నిముషం.
• సమయము; time; (త్రైమ్). అపణ్ ఎక్ ఫుడియా థమన్
దేకా. మనం ఒక్క నిముషం వేచి చూద్దాం.

ఫుడి, ఫుడి /ghadi, ghađi/ *adv.* పదే, పదే.

ఫుడొజకొ విస్తా /ghadojako visrā/ *n.* చేసిన వస్తువు; work;
(వక్). మార్ హాతేతి ఫుడొజకొ విస్తా ఖరావ్ వేగో. నా
చేతితో చేసిన వస్తువు చెడిపోయింది.

ఫుణో కర్ /ghaṇō kar/ *v.* ఎక్కువ చేయు; to develop; (టు
డివెలప్). దూదేమా పాణీ ఘూలన్ ఫుణోకర్. పాలలో
సీట్లు కలిపి ఎక్కువ చేయండి.

ఫుర్ /ghar/ *n.* • నిలయం; గృహం; house (హాన్); ఘర.
హమార్ ఫురేర్ ఆద్యునే భక్షన్ కామ్ కిదే. మా ఇంటి
సిబ్బంది అందరం కలిసి పని కావించాము.

ఫుర్వాళి /gharvāli/ *n.* ఇల్లాలు; housewife; (హాన్ఫైఫ్);
ఘరవాలి; గృహిణి. ఫుర్వాళి ఆచ రతో ఫుర్ ఆవ్స్చరఁ.ఇల్లాలు మంచిగా ఉంటే ఇల్లంతానందంగా ఉంటుంది.

ఫుర్బార్ /gharbār/ *n.* ఇల్ల వాకీలి; family; (ఫుమలి); కుటుంబ;
పరివార; కుల. మార్ ఫుర్బార్ రాన్ ఆవ్చు ఫఱ. నా ఇల్ల
వాకీలి చాలా బాగుంది.

ఫురేర్ వాసా /gharēr vāsā/ ఇంటి వాసం; rafter; (రాష్ట్ర).
ఫురేవాళో /gharēvālō/ *n.* • మొగుడు; husband;
(హాస్చండ్); పతి; భర్తా. మార్ ఫురేవాళో రాన్ ఆవ్చు. నా
మొగుడు చాలా మంచివాడు.
• పెనిమిటి లేదా మొగడు. మార్ ఫురేవాళోని మోట్ నొకరి
ఫఱ. నా మొగనికి పెద్ద ఉద్యోగం ఉంది.
• కాపురస్తుడు. యజమాని; inhabitant; owner;
(ఇస్టేబిటంట్); (ఒనర్); తివాసి; వాసిందా. ఫురేవాళోనే

పూంచన్ జమీగ్ర మోల్ కరో. యజమానిని అడిగి
భూమి పెల నిఱ్ఱయించండి.

ఫుసారి /ghasāri/ *n.* రాపిడి; friction; (ప్రైక్స్); రాడ. దీ
భాటాను ఫుసారి అంగార్ ఆవఁచ. రెండు రాళ్ళను
రాపిడి చేస్తే నిప్పు వస్తుంది.

ఫుసేరో /ghasēro/ రాకడం.

ఫూంచేమా ఘూలేర్ /ghāncēmā ghālēr/ చిక్కులలోపెట్టు.

ఫూల్ /ghāl/ *v.* పెట్టు; to keep; (టు కీప్). సంద్రమేమా
ఘూల్. సముద్రంలోపెట్టు.

ఫూవ్ /ghāv/ *n.* గాయం; wound; (పొండ్). సీ తాప్రో జన్న
అంగారెర్ ఘూవ్ వేగో. చలి కాస్తున్న సమయంలో నిప్పు
గాయం ఏనది.

ఫుగ్రా /ghugrā/ *n.* గజ్జెలు; anklets; (ఎంక్లెట్స్).

ఫుగ్డి /ghūḍi/ *n.* గద్దు; kite; (క్రైట్); గిధ్.

ఫుంగ్ది /ghūngdi/ *n.* • గొంగళి; blanket; (బ్లైంకెట్); కంబల.
గొర్రీర్ లట్టుపుతి తయార్ కరజకొ లత్తావున్ ఫుంగ్ది
కఁచ. గొర్రెత్తిన్నతో తయారుచేయబడిన వస్త్రాన్ని
గొంగళి అంటారు. • కంబళి. సియాశేమా ఫుంగ్ది
ఒడుచఁ. చలి కాలంలో కంబళి కప్పుకుంటారు.

ఫుంగ్టో /ghūṅgṭō/ *n.* • ముసుగు; mask; (మాస్క్);
నకాబ; బుంగట; గిలాఫ. • ముసుగు తీయడం. బాయలోగ్
రోవున్న ఫుంగ్టో కాడఁచ. బంజారా స్ట్రీలు
ఏద్చేపపుడు ముసుగు కప్పుకుంటారు.

ఫుస్ /ghūs/ *v.* • దాగు; దాక్స్చ్రై; hide; (ప్రోడ్); ఛిప.

ఫుస్ సెర్జాగ్ /ghūṁ serjāg/ దాగే చోటు; hiding place;
ప్రాడిస్ ప్లేయ్.

ఫుస్ ఫుస్ న్ /ghūṁs ghūṁs/ *n.* గుసగుస; whisper;
(పిస్పు); కానాక్సుసి. ఓ దోయి కాయికో వాతేన్ ఫుస్ న్
ఫుస్ న్ కర్రె. వాళ్ళిద్దరు ఏదో దాని గురించి గుసగుస
లాడుతున్నారు.

ఫేరన్ /ghēran/ *n.* కక్ష్య; orbit; (బబిట్).

ఫేర్లో /ghērlō/ *v.* దిగ్వందం చెయ్యి; blockade.

ఫేరి ఆయెర్ /ghēri āyer/ చక్కర రావడం; becoming
unconscious; (బికమిట్ అన్స్యూంశన్).

ఫేరి ఫరేర్ /ghēri pharēr/ మట్టు తిరుగుబు; feeling
giddy; (ప్రెలిట్ గడి).

ఫోగ్ /ghōg/ *n.* • గొంతు; స్వరం; voice; (వోల్ఫ్).
నాన్నాచ్చార్ ఫోగ్ మీట్ రఁచ. చిన్న పిల్లల గొంతు
తియ్యగా ఉంటుంది.

ఫోడ్ చణ /ghōd̄ canā/ బుడ్డచెనగలు. ఫోడ్ చణాతి దాళ్ రాందచ. బుడ్డచెనగలతో పప్పు వండుతారు.
ఫోడి /ghōd̄i/ ఆడ గుర్మం; female horse, mare;
 ఫీమేల్స్ హోన్, మేర్. ఫోడి భారి పాడేనఁ కామ్ కరఁచ. ఆడ గుర్మం బరువు మోయడానికి పనికి వస్తుంది.
ఫోబో /ghōbō/ నొక్కు కొపోయిన. వో టోకేర్ ఫోబో పడ్డా. ఆ బిందె నొక్కుకు పోయింది.

ఫోర్ /ghōrro/ v. గురకపెట్టు; snoring; (స్నోరింగ్); ఖురటి లె. నిందేమాఫోర్. సిద్రలో గురకపెట్టడం.
ఫోళోసాణ్ /ghōlōsāṇi/ adj. గుండ్రని; round; (రొండ్). ధర్తి ఫోళోసాణ్ రఁచ. భూమి గుండ్రంగా ఉంటుంది.
ఫోఁ /ghauṁ/ adj. గోధుమ; wheat; (ఏత్); గోహుమ. ఫోవునఁ పిసాన్ బాటి కఁరఁచ. గోధుమ పిండితో రొట్లు చేస్తారు.

జ

జ్ఞానేర శాస్త్రం /ññāndēr śāstram/ విజ్ఞాన శాస్త్రం.
జ్ఞానేవాళో /ññānēvāḍīo/ తెలివైన వాడు; intelligent person;

(ఇంటిలిజంట్ పసన్). మారో బేటా రాన్ జ్ఞానేవాళో. నా కొడుకు చాలా తెలివైనవాడు.

చ

చడావో /cadāvo/ v. ఎత్తులోకి వెళ్ళే దారి; steep road; (స్టీప్ రెడ్). చడావో వాట ఆయి. ఎత్తులోకి వెళ్ళే దారి వచ్చింది.
చణా /caṇā/ వేరు శెనగ. చణాతి భాయేర్ చింజ్ కఁరఁచ. వేరు శెనగతో తినే విచేస్తారు.
చత్రాయి /catrāyi/ n. స్నానం; cleanliness; (క్లోనిసన్). తమార్ ఘరేనఁ చత్రాయితి రకాడ్. మీళంటీని సరిగా ఉంచండి.

చంద్రహార్ /candrahār/ n. మెడలోని గొలుసు.

చంచా /cañcā/ చెంచా; spoon; (స్పూన్). చంచాతి ధాన్ ఫో.
 చెంచాతో అన్నుం తిను.
చంచి /cañci/ n. సంచి; bag; (బగ్); థైలా; థైలి. ఘచాపర్ చంచిమాషైఫూలేన్ జావఁచ. పిల్లలు సంచిలో పుస్తకాలు వేసుకుని వెళతారు.
చప్పి /capti/ చిన్న పాత్ర; small tiny vessel used for oil; (స్నోల్ టైని ఎసల్ యుస్ట్ పోర్ ఒళల్).
చప్పి జమ్మి /capti jammi/ వపుడు ఘాములు. బలం ఫేనిజకో జాగేన్ వప్పి జమ్మి కఁచ. సారం లేనటువంటి బాములను వపుడు నేలలు అంటారు.
చమ్ చమ్ /cam cam/ మిఱుకు మిఱుకు; glittering; (గ్లిటరింగ్). తారా చమ్ చమ్ కర్రెచ. మక్కలు మిఱుకు మిఱుకు మంటున్నాయి.

చమ్మైన్ /camkān/ • adj. బెదిరి; scared; (స్క్రైడ్).
 • v. బెదిరించి; by threatening; (త్రై త్రైనింగ్). బిడిన్ జోకన్ చమ్మైన్ కఁ. బిడికి వెళ్ళమని బెదిరించి చెప్పు.
 • adj. బెదిరించే; startle; (స్టోర్టల్); డరా.
 • v. హాచ్చరించు; warn; (వేన్); సావధాన కర; సచేత కర; చెతావని దే. • v. హాచ్చరిక చేయి.
చమక్ /camak/ • n. భయం; hazard; (హాసడ్); భయ; డర.
 • v. కలత చెందు; afraid; (అప్రైల్మ్స్); డర; డర జా; భయభిత హో. రాత్ వణా బార్ జావణోకతో చమక్ రో. రాత్రిపూట బయటికి పోవటానికి కలత చెందుతారు.
వరింండా /carciṇḍa/ పొట్ల కాయ; viper gourd; (వైపర్ గార్డ్). వరింండా రాన్ లాంబో రఁచ. పొట్ల కాయ పొడువుగా ఉంటుంది.